

Darovanje organov in tkiv

Pomagajmo nekomu živeti po naši smrti

Zdravljenje s presajanjem organov in tkiv je po svetu vedno bolj uveljavljena metoda zdravljenja najhujših bolezni. Prva presaditev ledvice živega darovalca je bila v Sloveniji izpeljana 1970, leta 1986 pa prva presaditev ledvice umrlega darovalca. Leta 1989 so v Sloveniji prvič presadili kostni mozeg, 1990 srce, 1995 jetra in 2003 pljuča.

Do leta 2007 so pri nas opravili skupno že 884 presaditev organov (715 ledvic, 69 src, 99 jeter, 1 pljuča) in 379 presaditev kostnega mozga.

Oprelitev za darovanje organov in tkiv je najvišja oblika etične zavesti posameznika in najvišja oblika solidarnosti s sočlovekom. Z opredelitvijo za darovanje v času življenja lahko posameznik postane darovalec organov in tkiv po smrti.

Z darovanjem in presaditvijo organa ali tkiva pomagamo bolniku ohraniti življenje ali pa mu zagotovimo, da bo njegovo življenje bolj kakovostno!

Kdo lahko postane darovalec po svoji smrti

Darovalec lahko postane vsakdo, ki ni nosilec bakterijske ali virusne okužbe in nima malignega obolenja, ki bi se lahko preneslo na prejemnika. Za darovanje organov in tkiv po svoji smrti se lahko odloči tudi mladoletna oseba po dopolnjenem 15. letu starosti.

Kdaj lahko dele telesa odvzamemo ali kateri pogoji morajo biti izpolnjeni

Dele telesa lahko odvzamemo, če so izpolnjeni vsi predpisani pogoji:

- Prvi pogoj je, da je ugotovljena smrt.

- Drugi pogoj je, da je ohranjeno delovanje organa oz. tkiva tako, da bo po presaditvi v prejemniku dobro deloval.
- Izključene morajo biti okužbe s prenosljivimi boleznimi oz. okužbe, s katerimi bi ogrozili prejemnika in presadek.
- Ključnega pomena pa je seveda pozitivna opredelitev posameznika oz. njegovih bližnjih za darovanje delov človeškega telesa po smrti za presaditev.

Za vsak organ oz. tkivo je čas od odvzema do vsaditve drugačen. Odvzem organov in tkiv se lahko opravi le v javnih zavodih, ki so pooblaščen za to dejavnost.

Kdo in kje presaja organe in tkiva

V Sloveniji presajajo organe strokovnjaki v Kliničnem centru v Ljubljani, tkiva pa tudi v drugih večjih bolnišnicah Slovenije. Tudi za ta del dejavnosti morajo imeti ustanove posebno pooblastilo. O vsakem odvzemu ali presaditvi morajo pooblaščen ustanove obvestiti Slovenija-transplant.

Katere organe in tkiva presajamo v Sloveniji

V Sloveniji presajamo srce, ledvico, jetra, pljuča in tkiva, kot so kostni mozeg, roženica, kosti, koža.

Ali je potreba po darovanju organov in tkiv velika?

Potrebe po organih in tkivih so tako v svetu kot pri nas velike. Število čakajočih na organ ali tkivo je povsod večje kot število pridobljenih organov oz. tkiv.

Kdo v Sloveniji vodi organizacijo pridobivanja organov za presajanje

To dejavnost opravlja Javni Zavod RS za presaditve organov in tkiv, s krajšim nazivom Slovenija-transplant, ki povezuje vse Donorske centre v Sloveniji s Transplantacijskim centrom in hkrati tudi z mednarodno mrežo Eurotransplant.

Kaj nam omogoča povezava z evropsko mrežo Eurotransplant

Izmenjava organov na širšem ozemlju pri šestdesetkrat večjem številu prebivalcev nam daje možnost, da vsak organ prejme prejemnik, ki se najbolje ujema z darovalcem po tkivnih lastnostih. Hkrati imamo v Sloveniji veliko večjo možnost, da prejmemo organ za bolnika, ki ga nujno potrebuje in je življenjsko ogrožen. Organe, ki so na voljo, lahko uporabimo bolj optimalno, ker je na voljo več prejemnikov. Temeljno pravilo pri mednarodnem sodelovanju pa je, da je vsaka država odgovorna za izvajanje programa na svojem ozemlju, zato organov med državami ne darujemo, ampak jih izmenjujemo.

Ali je starost omejitev za posmrtno darovanje organov in tkiv?

Starostna meja darovalcev je različna za posamezne organe in tkiva. Za darovano srce je ta meja že 50–55 let, za ledvice 65–70 let, pri presaditvah jeter in roženic pa je tako rekoč ni. Zato velja splošno načelo, da ni starostne omejitve za opredelitev za darovanje organov in tkiv. Strokovnjaki glede na delovanje organa ali tkiva ocenijo, ali se neki organ ali tkivo lahko presadi.

Pri kakšni obliki smrti se deli telesa po smrti lahko odvzamejo za presaditev

Tkiva umrle osebe lahko odvzamemo tudi nekaj ur (6–12) potem, ko srce preneha biti. Organi morajo biti do odvzema prekrvljeni, to pa je mogoče le ob možganski smrti. To je oblika smrti, pri kateri je vzrok za prenehanje življenja odpoved možganske funkcije, ki nastane kljub intenzivnemu zdravljenju z uporabo aparatov. Smrt vedno ugotovimo po strogih zakonskih določilih. Organe, ki smo jih pri bolniku med zdravljenjem vzdrževali, moramo vzdrževati še naprej, do odvzema.

Kako se opredelimo za posmrtno darovanje organov in tkiv

Glede na najnovejšo možnost se lahko za darovanje delov človeškega telesa po smrti za namen zdravljenja s presaditvijo opredelimo pri pooblaščenih osebi v osnovni zdravstveni in lekarniški mreži, pri Rdečem križu Slovenije in Karitasu s Pristopno izjavo darovalca. Takšna opredelitev bo olajšala delo strokovnjakov na področju pridobivanja organov in tkiv in pospešila razvoj dejavnosti, da bomo ob vnaprejšnji opredelitvi lahko pridobili organ za presaditev, kadar bo na voljo.

Kako in kje lahko izpolnimo Pristopno izjavo darovalca

Pristopna izjava darovalca je obrazec, ki ga dobimo v pooblaščenih organizacijah pri pooblaščenih osebah. Prvi del obrazca izpolnimo osebno, svojo identiteto pa dokažemo pooblaščenim osebam z osebnim dokumentom

Odločitev, da želimo po svoji smrti postati darovalec, ostane po vpisu na kartico ZZZS nevidna do smrti. Po smrti pa lahko ta podatek prebere le pooblaščen zdravnik s posebno profesionalno kartico.

Na Pristopni izjavi darovalca poleg navedenega vpišete tudi svoj naslov. Kot del postopka identifikacije vašo številko zdravstvenega zavarovanja izpolni pooblaščen oseba. Izjava ima naravo pravnoveljavne listine, zato je treba z dokumentom ravnati kot z osebnim podatkom in ga tako tudi varovati. Odgovorne ustanove ob opredeljevanju za posmrtno darovanje s pristopno izjavo upoštevajo vse zahteve s področja varovanja osebnih podatkov.

Pristopna izjava darovalca		Darovalec
Vr darovalca (organizacija) _____ ime _____ ulica _____ davna št. _____ davna št. mat. zbirke _____	priimek _____ _____ davna št. _____ davna št. mat. zbirke _____ davna št. mat. zbirke _____ davna št. mat. zbirke _____	
Izjavljam, da sem pristojni darovalec delov dovoljenega telesa zaradi prisoditve, in dovoljen, da se jih po moji smrti odkupi in preda drugemu davku, ki jih najro jemlje za svoje izražanje. Dovolim, da se vsi predmeti v zvezi z mojo upravičenostjo glede postopnega darovanja delov dovoljenega telesa zaradi prisoditve vsi kot posebej varovan in neviden predmet na mojo korist izločijo iz javnega zbiranja. Ime _____ Datum _____ priimek _____		
Podatki identifikacije in pravilnosti izpolnjene izjave: _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____		

Natis zloženke je na podlagi javnega razpisa (Ur. l. RS, št. 12/2 s 1.8.2008) finančno podprl Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije.